

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
менеджменту

**Проблеми та перспективи розвитку
фінансово-кредитної
системи України**

**Problems and Prospects for the Development of
the Financial and Credit System**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 5-6 грудня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
E45

*Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 6 від 8 грудня 2022 р.)*

E45 Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюнник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 81 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference " Problems and Prospects for the Development of the Financial and Credit System" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

<i>Лариса Гриценко</i> <i>Ірина Кожушко</i>	Особливості розрахунку показників ЕВІТ, ЕВІТДА, ОІВДА для підприємств України в сучасних умовах.....	5
<i>Інна Школьнік</i> <i>Вікторія Дзюба</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Аліна Темченко</i> <i>Крістіна Попова</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України..... «Гнучке бюджетування» як дієвий механізм планування на виробничих підприємствах ..... Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України.....	9 13 17
<i>Наталія Пігуль</i> <i>Тетяна Боряк</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Сучасні методи аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання..... Аналіз стану прибутків та збитків підприємств України.....	20 23
<i>Лілія Деркач</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Людмила Захаркіна</i> <i>Новіков Володимир</i> <i>Nataliia Pihul</i> <i>Yevhenii Pihul</i>	Пенсійний фонд України як державний позабюджетний цільовий фонд..... Вплив цифровізації економічних процесів на розвиток фондового ринку в Україні..... Economic security of the state: essence and goals.....	25 29 32
<i>Лариса Гриценко</i> <i>Вікторія Білошапка</i> <i>Олена Крухмаль,</i> <i>Поліна Коломієць</i> <i>Olena Kasian</i>	Доларизація економіки України: причини і наслідки..... Превентивне управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану..... Managing the tourism in Ukraine with Schengen standards.....	34 38 42
<i>Дар'я Свірідова</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Євгеній Охрімчук</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Тетяна Кубах</i> <i>Євген Руденко</i>	«Зелені фінанси» в контексті забезпечення сталого розвитку..... Сучасні методи управління ризиками технології інтернету речей у бізнес середовищі..... Фінансова безпека підприємств..... Механізм та принципи фінансової безпеки як базові елементи забезпечення фінансово-економічного розвитку держави	44 47 49 51
<i>Інна Школьнік</i> <i>Уляна Вініченко</i> <i>Olena Kasian</i>	Управління фінансовим левериджем на підприємстві..... Symbolism between tourism and infrastructure.....	55 58

<i>Світлана Похилько</i>	Цифрові бізнес-моделі та способи їх опису за	
<i>Анна Єременко</i>	допомогою канви Остервальда.....	60
<i>Надія Дехтяр</i>	Теоретичні засади управління активами	
<i>Анна Шевченко</i>	підприємства.....	63
<i>Лариса Гриценко</i>	Впровадження системи фінансового контролінгу	
<i>Наталі Махно</i>	зовнішньоекономічної діяльності	
	підприємства.....	66
<i>Тетяна Кубах,</i>	Ліквідність банківської системи.....	73
<i>Альона Єфіменко</i>		
<i>Lilia Klymenko</i>	Green finance in socio-economic development.....	77
<i>Larysa Hrytsenko</i>		
<i>Anastasiia Fedan</i>	Economic essence and role of credit in the	
<i>Larysa Hrytsenko</i>	development of the state.....	79

«ГНУЧКЕ БЮДЖЕТУВАННЯ» ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ПЛАНУВАННЯ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Журавка Олена Сергіївна

к.е.н., доцент

Темченко Аліна Вікторівна,

студентка,

Сумський державний університет, м. Суми

В умовах нестабільної економіки та постійному зростанню конкуренції, суб'єктам господарювання слід приділити увагу інструментам управлінського менеджменту для забезпечення безперервного та ефективного провадження своєї діяльності.

Одним із інструментів фінансового менеджменту є процес бюджетування. Бюджетування є важливою частиною планування, фінансового контролю та управління ефективністю.

Бюджетування – це процес оцінки дохідної та витратної частини на майбутній період часу, характерними ознаками для якого є періодичність, оцінка та аналіз. Основним елементом функціонування процесу бюджетування є написання бюджету. Сам бюджет - це в основному фінансовий план на певний період, в якому висвітлені заплановані доходи та витрати суб'єкта господарювання.

Є кілька інструментів бухгалтерського обліку, які підприємства можуть використовувати для планування та відстеження своєї грошової діяльності. Одним із інструментів, який багато компаній вважають корисним, є гнучкий бюджет. Цей тип бюджетування змінюється залежно від рівня чи обсягу діяльності компанії та особливо корисний для підприємств, які бачать багато варіацій у діяльності, пов'язаній з витратами, протягом року.

Гнучкі бюджети адаптуються до прогнозованих змін, пов'язаних з обсягом організаційної діяльності. Використання гнучких бюджетів полегшує управлінський контроль, який можна здійснити лише шляхом порівняння витрат, передбачених у бюджеті, з тими, що були фактично зареєстровані після реалізованих заходів.

Гнучкий бюджет – це бюджет, який пристосовується до рівня діяльності чи обсягу діяльності компанії. На відміну від статичного бюджету, який не

змінюється від сум, встановлених під час створення бюджету, гнучкий бюджет постійно «згинається» відповідно до коливань витрат підприємства. Цей тип бюджетування часто включає змінні ставки за одиницю, а не фіксовану суму, що дозволяє компанії передбачити потенційне збільшення або зменшення грошових потреб.

Також гнучкий бюджет найчастіше базується на змінах фактичного доходу компанії та використовує відсотки доходу, а не статичні цифри. Наприклад, гнучкий бюджет може виділяти 25% доходу компанії на зарплату, а не 100 000 грн на зарплату в певному році. Це враховує будь-які зміни, як у доходах компанії, так і в персоналі, які можуть відбутися протягом року.

При створенні гнучкого формату бюджету за допомогою табличної техніки кожен рівень представлено горизонтальним стовпцем. Вертикальні рядки демонструють очікуваний бюджет у порівнянні з різними рівнями виробництва. Витрати можна розділити на змінні, постійні та напівзмінні.

Змінні витрати – це витрати, загальні значення яких, як правило, відповідають поведінці обсягу діяльності, вираженого в робочих одиницях. Для оцінки обсягу діяльності в аналітичному центрі та для складання бюджету непрямих витрат в якості робочих одиниць можна використовувати: кількість годин роботи обладнання, кількість годин безпосередньої робочої сили, обсяг отриманої продукції тощо. Постійні витрати – це витрати, які залишаються постійними по відношенню до обсягу діяльності [1, с. 243].

Графічне представлення гнучкого бюджету включатиме вісь абсцис, що вказує на рівень діяльності, і вісь ординат, що відображає оцінку витрат. Діаграма ілюструватиме витрати, які були заплановані відповідно до рівнів діяльності. Після цього він сприяє управлінню продуктивністю.

Для бюджетування витрат необхідно враховувати такі аспекти:

- постійні витрати залишаються незмінними, незалежно від рівня діяльності;
- змінні витрати, що розглядаються як прямо пропорційні обсягу виробництва, розраховуються з урахуванням частки витрат, пов'язаних з максимальним ступенем використання, враховуючи ступінь використання виробничої потужності [2, с. 176].

Гнучкі бюджети «містять витрати, розмір яких встановлюється в прямій залежності від певних рівнів виробництва», адаптуючись до змін обсягу діяльності суб'єкта господарювання, які можуть бути передбачуваними, так що «бюджет можна коригувати відповідно до реальної діяльності» [3, с. 247].

Компанія може створити кілька варіантів гнучкого бюджету, які варіюються від базових до складних залежно від потреб компанії. Нижче наведено три типи гнучких бюджетів, які найчастіше використовуються:

Базовий гнучкий бюджет. Цей тип бюджету змінюється відповідно до витрат компанії, які змінюються безпосередньо по відношенню до її доходу. Базовий бюджет може становити відсоток, який змінюється залежно від доходу. Цей тип бюджету зазвичай використовується для позначення вартості одиниці або відсотка від продажів [4, с. 375].

Проміжний гнучкий бюджет. Проміжний гнучкий бюджет враховує витрати, які виходять за межі доходів компанії. Як правило, цей бюджет включає витрати, пов'язані з діяльністю, на додаток до доходу або скоріше його. Наприклад, витрати на страховий поліс компанії можуть відрізнятись залежно від кількості співробітників компанії та можуть зрости, якщо компанія найме нових співробітників.

Розширений гнучкий бюджет. Цей тип бюджету враховує варіації та діапазони витрат на основі кожної категорії бюджету компанії. Розширений гнучкий бюджет також змінюватиметься залежно від фактичних витрат для кожної категорії [5, с. 704].

Гнучкий бюджет може мати багато переваг для компаній. Нижче наведено кілька переваг, які компанія може отримати, використовуючи гнучкий бюджет:

- коригування на основі прибутку та витрат. Гнучкий бюджет дозволяє компаніям мати більш реалістичне уявлення про свої бюджети на основі мінливих витрат і прибутку. У той час як статичний бюджет залишається незмінним, коли бюджет створюється на початку нового року, гнучкий бюджет враховує зменшення або збільшення витрат і допомагає підприємствам вносити корективи для компенсації [6, с. 220].

- можливість максимізації прибутку. У той час як статичні бюджети не змінюються, щоб відобразити збільшення продажів, гнучкі бюджети змінюються. Як наслідок, компанія може краще бачити, де вона може збільшити маркетингові чи інші зусилля, коли отримає збільшення доходу.

- посилений контроль витрат. Гнучкий бюджет дозволяє компанії бачити, коли потрібно вносити зміни до певних витрат. Наприклад, якщо прогнозовані продажі менші за очікувані, гнучкий бюджет покаже оновлені відсотки кожної категорії, що дозволить компанії вносити необхідні коригування своїх витрат, щоб компенсувати зниження продажів [7, с. 340]

Як і багато інструментів бухгалтерського обліку, гнучкий бюджет також може мати недоліки. Розуміння недоліків цього типу бюджетування може допомогти вам визначити, чи підходить гнучкий бюджет вашій компанії. Нижче наведено кілька недоліків, які можуть бути результатом гнучкого бюджету:

- відсутність порівняння доходів. Оскільки гнучкий бюджет регулярно коригується, щоб відобразити поточний дохід компанії, цей тип бюджету не можна використовувати для порівняння фактичних витрат або доходу з

очікуваними витратами або доходом. Через це може бути важко визначити, чи є дохід компанії вищим чи нижчим від очікуваного.

– гнучкий бюджет може бути важко сформулювати. Це пов'язано з тим, що не всі витрати, які може понести компанія, є змінними і повинні бути введені в бюджет як постійні витрати. Розрахунок кожної категорії та визначення необхідного типу витрат може бути важким і зайняти час [8, с. 724].

– не завжди застосовується. Гнучкий бюджет може не принести користі деяким компаніям, особливо компаніям, які мають більшість постійних накладних витрат. Наприклад, компанія, яка має невелику собівартість проданих товарів і має встановлені накладні витрати щомісяця, швидше за все, не виграс від гнучкого бюджетного плану.

Отже використання гнучких бюджетів дозволяє менеджерам суб'єктів господарювання визначати як частку відхилення від статичного бюджету, спричинену неправильним прогнозом виробництва, так і частку, спричинену продуктивністю. У той же час, аналіз відхилень дозволяє керівникам отримати корисну інформацію та пропозиції для проведення ретельних досліджень для визначення показників економічного суб'єкта. Фактично, аналіз відхилень часто використовується для оцінки ефективності організації, особливо щодо ефективності виробничих факторів і ефективності в досягненні запропонованих цілей.

Список використаних джерел

1. Карпов, В. А. (2014). *Планування та аналіз підприємницьких проектів*: навч. посіб. Одеса.
2. Медвідь, Л. Г. (2014). *Особливості бюджетування у цукровому виробництві*: навч. посіб, Львів.
3. Бандура, З. Л. (2016). *Облік і аналіз в системі стратегічного управління підприємством*: навч. посіб. Львів.
4. Колісник, М. В. (2015). *Бюджетування як шлях до ефективного управління*: навч. посіб, Миколаїв.
5. Голов, С. Ф. (2018) *Управлінський облік*: навч. посіб. Київ.
6. Герасимович, С. Ф. (2018). *Обліково-аналітичне забезпечення бюджетування витрат виробничих підрозділів олійно-жирових підприємств*: навч. посіб. Київ.
7. Задорожний, З. В., Панасюк, В. М., Ковальчук, Є. К., Бобрівець, Л. Я. (2015). *Облік і звітність за міжнародними стандартами*: навч. посіб. Тернопіль.
8. Осипов, В. І. (2015). *Економіка підприємства*: навч. посіб. Одеса.